

Valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö metropolialueen esiselvityksestä

Valtiovarainministeriö on 11.3.2013 päivätyllä kirjeellä pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa metropolialueen esiselvityksestä.

Oikeusministeriön mielestä on tärkeää huomioida demokratian toimivuuteen liittyviä kysymyksiä metropolialueen kehittämisessä. Suomalaisen demokratian yleisenä haasteena voidaan pitää osallistumisen eriarvoistumista. Kansalliset demokratiaindikaattorit osoittavat, että aktiiviset kansalaiset ovat usein kaupungin keskustassa asuvia keski-ikäisiä hyvin koulutettuja kansalaisia, jotka ovat syntyneet Suomessa. Nuorten, taloudellisesti heikosti toimeentulevilla asuinalueilla asuvien, vähemmän koulutettujen sekä maahanmuuttajien näkemykset sen sijaan jäävät usein puuttumaan lainsäädännön ja hallinnon tarjoamien osallistumiskanavien kautta kerätystä kansalaismielipiteistä.

Kuntalaisten käsitykset omista vaikuttamismahdollisuuksista on keskeinen kuntademokratian tason mittari. Huolestuttavana voidaan pitää sitä, että osallistumisen vaikuttavuuteen uskotaan yhä vähemmän. Osallistumisen esteitä ovat muun muassa tiedonpuute ja vaikuttamiskanavien huono tunnettuus.

Kuntakoko vaikuttaa kuntalaisten osallistumiseen. Kuntakoon kasvaessa päätöksenteko siirtyy väistämättä kauemmas yksittäisestä kansalaisesta. Samalla kuitenkin kunnanvaltuustojen valta tulee oletettavasti kasvamaan, sillä ne päättävät entistä suuremman ihmisjoukon asioista. Lähidemokratian kannalta huolestuttavana voidaan pitää sitä, että kuntalaiset vaikuttavat olevan osallistumismahdollisuuksien suhteen eriarvoisessa asemassa asuinkunnasta riippuen. Tutkimukset osoittavat, että pienissä kunnissa osallistuminen on tyypillisesti sovittelevaa ja suorat yhteydet politiikkoihin ja viranhaltioihin ovat yleisiä. Suurissa kunnissa osallistumisen keinona on yleisimmin kyselyihin vastaaminen. Suurissa kunnissa etäisyys päättäjien ja kansalaisten välillä on usein suurempi ja niissä turvaudutaan useammin myös protestitoimintaan.

Haasteena on myös kuntaliitosten kautta syntyvien uusien kuntien päätöksenteon legitimitetin rakentaminen, sillä uuden hallintoyksikön tekemillä päätöksillä ei välttämättä ole kuntalaisten tukea välittömästi liitoksen jälkeen.

Oikeusministeriön mielestä kunnan eri väestöryhmien ja toisaalta alueiden näkemysten kanavoiminen uuden kunnan päätöksentekoon edellyttää kunnallisvaalien ohella muita kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja tukitoimenpiteitä. Toimivia keinoja ja toimenpiteitä tulisi pohtia erikseen myös metropolialueen suhteen.

Kielikysymyksen huomioiminen metropolialueen esiselvityksessä on tärkeää.

Huomiota tulisi jatkossa kuntauudistuksessa ja metropoliratkaisuissa kiinnittää kielellisten oikeuksien seuraamiseen ja sekä kieliryhmien tasapuoliseen kohteluun muun muassa siihen, että kaksikielisten kuntien sisäisen organisoinnin lähtökohtana on perustuslakiin sisältyvä kunnallisen itsehallinnon periaate sekä määräys, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Perusoikeuksiin kuuluvat muun muassa perustuslain 17 §:n mukaiset kielelliset perusoikeudet, joita erityisesti kaksikielisten kuntien on toteutettava kansalliskielten suhteen.

Johanna Suurpää
Johtaja

Niklas Wilhelmsson
Erikoissuunnittelija